

Jáki László

Egy ifjúsági regény rejtélyes szerzője

Tudjuk, nem egyedülálló az irodalomban, hogy egy szerző nemcsak regényt ír, hanem az élete is regényes. Ilyen volt egy nagyszerű ifjúsági könyv szerzőjének – Györök Leónak – az élete is.

Györök 1847-ben született Pápán. Apja nyughatatlan, sokoldalú ügyvéd, tanár volt. Konfliktusokkal terhelt középiskolai tanulmányait Székesfehérváron végezte, majd Fiuméba ment, ahol a Tengerészeti Akadémián szerzett diplomát. Hajóhadnagyként bejárta az egész világot, de közben szabadidejében rajzolt, festett. A tengert, a távoli világ városait, kikötőit, várait ábrázoló festményei született tehetségére utalnak. Életét a tenger és a festészet töltötte ki.

Anyai öröksége birtokában Párizsba költözött. Itt mérnöki tanulmányokat folytatott, de emellett aktív szerepet vállalt a politikában. 1871-ben, mint kommunár részt vett a harcokban. Amikor Párizst körülvevették a poroszok, beállt egy francia szabadcsapatba. Lelkesedése, tudása alapján kapitány, majd őrnagy, parancsnok lett. Leleményessége, mérnöki tudása a többszörös túlerőben lévő poroszok támadását több alkalommal is visszaverte.

A köztársaság utolsó szakaszában az Issyn harcol, majd a forradalom utolsó várának, a Montmarte-nak parancsnokaként esik fogságba. Életének erről a szakaszáról kevés információnk van, de azt tudjuk, hogy kétszer is halálra ítélik, míg végül is 900 társával életfogytiglan deportálják. A hajón embertelen körülmények uralkodtak. A bresti kikötőben négy hónapig vesztegelő hajón 990 rabból mindössze 300 maradt életben. Eközben is rajzolt. A kapitány felfedezte tehetségét, és kedvezményeket biztosított számára. Valószínűleg ez mentette meg életét. A hajón nagyobb mozgási lehetőséget kapott, és ezt kihasználva a tengerbe ugrott, s így megmenekült.

1871-ben visszatért Magyarországra, ahol mérnöki tudományát hasznosította, majd 1877-ben tanári diplomát szerzett magyar és francia nyelvből. Ugyanebben az évben – mivel olaszul is kiválóan beszélt – Trefort a Fiumei Főgimnáziumba helyezte. Fiumei tartózkodása idején magyar nyelvtant írt olaszok számára (*Grammatica metodica della lingua ungherese, con esercizi pratici...* Fiume, 1880).

Nem tudjuk, hogy nyugtalan természete, vagy más okok miatt költözött-e 1880-ban a fővárosba, ahol először polgári iskolában, majd a Reáltanoda utcai iskolában tanított. Szabadidejét a festészet és a tenger töltötte ki. 1891-ben hajót építtetett, amivel nagyszünidőben többször is bejárta az Adriát. Képei keresettek voltak. Munkácsy Mihály, Csáky Albin miniszter, Clotild főhercegnő, a székesfőváros és a Nemzeti Múzeum is a vevői közé tartozott.

Halála éppoly furcsa volt, mint egész élete. Egészségi állapota miatt 1899-ben öngyilkosságot követett el.

Az izgalmas és kalandos életút még nem indokolná, hogy a Könyv és Nevelés foglalkozzon Györökkel. De a tenger és a festészet mellett 1890-ben írt egy figyelmet érdemlő ifjúsági regényt is. Hogy a *Lázadó hajós nép viszontagságai a csöndes tengeren* című munka valóságos történet-e, ezt ma már nem tudhatjuk. A borítón ugyan az van feltüntetve, hogy a történet valódi, de ha ez nem is igaz, annyi megállapítható, hogy Györök tengerésztiszt volt, s mint ilyen a színhelyeket, a helyzeteket jól ismerhette. Talán éppen az teszi értékessé és érdekessé a regényt, hogy szerzője szakember. Az izgalmas könyvre nem illik az „ismeretterjesztő” jelző, mégis számos helyen érződik Györök hozzáértése, helyismerete. A viharok, a különböző szigetek növényzetének leírása egyértelműen bizonyítja: a szerző tudatosan törekedett rá, hogy az érdekesség mellett ismereteket is nyújtson. Bizonyos pedagógiai célzatra utal, hogy a könyvben előforduló angol szavak egy jegyzékben fonetikusán is megtalálhatók.

A kötet több mint tíz illusztrációját természetesen szintén Györök készítette.

